

ΕΝΤΟΣ ΕΠΙΟΧΉΣ

ΚΥΡΙΑΚΗ 21 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2008 • ΤΕΥΧΟΣ 36 • ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ'

Από την εξέγερση της γαλλικής νεολαίας για το Σύμφωνο Πρώτης Απασχόλησης, Μάρτιος 2006

Αν ήμασταν απροετοίμαστοι ούτε ανυποψίαστοι για την εξέγερση της νεολαίας. Εδώ και καιρό είχαμε διαβάσει τα σημάδια: από το αντιπαγκοσμιοποιητικό και το αντιπολεμικό κίνημα στις αρχές της δεκαετίας, την εξέγερση των προαστίων και την αντίσταση της γαλλικής νεολαίας εναντίον του συμφώνου πρώτης απασχόλησης μετά, την έκρηξη του εκπαιδευτικού κινήματος για το άρθρο 16 εδώ, μέχρι τις μαζικές κινητοποιήσεις ενάντια στην αντικειμενική μεταρρύθμιση του Μπερλουσκόνι στην Ιταλία, είχαμε το υλικό για να κατανοήσουμε ότι η κρίση νομιμοποίησης του νεοφιλευθερισμού δεν ήταν στα μυαλά των αριστερών, αλλά στους δρόμους. Εποσημάναμε όλοι μαζί, τόσο στις Διακηρύξεις του ΣΥΡΙΖΑ, όσο και στο συνεδριακά κείμενα του Συντακτικού, ότι στο επίπεδο της Ευρώπης διαμορφώνεται ένα ρεύμα αντίστασης και ανυπακοής που στους κόλπους του περιλαμβάνει εργαζόμενους και άνεργους, φοιτητές και μαθητές, γυναίκες και νέους της εργασιακής περιπλάνησης, το προκαραίο της ανασφαλούς εργασίας, μετανάστες και μετανάστριες, που όλοι μαζί τροφοδοτούν αγώνες και αντιστάσεις, από διαφορετικές αφετηρίες και με διάφορες αφορμές. Ερμηνεύσαμε ότι αυτό το κοινωνικό ρεύμα διαμαρτυρίας και αντίστασης είναι προϊόν της ακραίας κοινωνικής πόλωσης, στις μητροπόλεις της Δύσης όπου το «κοινωνικό ασανσέρ» έχει μπλοκάρει, το ίδιο και οι προσδοκίες των λαϊκών στρωμάτων. Προβλέψαμε ότι αυτό το κοινωνικό ρεύμα δεν χαλιναγωγείται από τους μηχανισμούς της συναίνεσης,

Η εξέγερση, η κοινωνία και η πολιτική

Χρήστου Λάσκου, Χριστόφορου Παπαδόπουλου, Ευκλείδη Τσακαλιότου

από κανάλια και μεγαλοδημοσιογράφους, ούτε τρομοκρατείται από την κρατική καταστολή και την αστυνομική βία. Προειδοποιήσαμε ότι με τις παλιές κομματικές συνταγές του ελέγχου, της «καθοδήγησης» και της υποκατάστασης δεν μπορούμε να συναντηθούμε μαζί του, πόσο μάλλον να το επηρεάσουμε. Χαμογελάσαμε με όλους εκείνους που προσπάθησαν να ερμηνεύσουν αυτό το «κύμα» αντίστασης απομονώνοντας μια μόνη ταυτότητα από τις πολλές, είτε με την ειδικότητα της εξέγερσης της «άγριας νεολαίας», είτε του προκαραίου. Ανησυχήσαμε με όλους εκείνους που επιχειρήσαν να εγκαταστήσουν ως κριτήριο αγωνιστικότητας και επαναστατικότητας τη «συμβολική βία», το ίδιο και με τους άλλους που μπερδέψαν την Αριστερά με τον Γκάντι και τους διαδηλωτές με τις διαμαρτυρίες των «γκρί κοστουμιών» στην Ιαπωνία, που απεργούν εργαζόμενοι με κορδέλα. Μιλάμε για τους καλοπροαίρετους, όχι εκείνους που το χρησιμοποιούν διαιρετικά για να επαναφέρουν την κεντροαριστερά, ούτε τους άλλους που έχουν εγκαταλείψει κάθε ιδέα κοινωνικού μετασχηματισμού. Α-

ναπνεύσαμε όταν διαπιστώσαμε ότι η μαζικότητα των διαδηλώσεων δεν ανακόπτεται επειδή κάποιος σπάνε, εν αγνοία και σε διαφωνία των πολλών –σε αλαζονική επίδειξη αυταρχισμού και εξουσιαστικής πρακτικής– ούτε όταν η αστυνομική βία πολλαπλασιάζεται. Την αντοχή των κινητοποιήσεων την είχαμε προβλέψει σε πείσμα των προγνωστικών –για φόβο των διαδηλωτών που θα σπρωχθούν σπίτι τους από τα επεισόδια– κατά τη διάρκεια της ελληνικής προεδρίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αργότερα στο 4ο Ευρωπαϊκό Φόρουμ της Αθήνας και στην εξέγερση της εκπαιδευτικής κοινότητας για το άρθρο 4, επαναλήφθηκε σήμερα στην εξέγερση με αφορμή το φόνο του Αλέξη. Την Κυριακή 14 του Δεκέμβρη μετά από πρόσκληση διαδεδομένη από στόμα σε στόμα και με την καθοριστική συμβολή του ρ/φ 105, 5 Στο Κόκκινο, το μπλοκ του ΣΥΡΙΖΑ, αφηνιαστικά μαζικό με όλες τις γενιές της Αριστεράς στο εσωτερικό του, πέρασε «διά πυρός και σιδήρου» ανάμεσα από τα χημικά των μπάτσων και τις φωτιές των αντιεξουσιαστών, χωρίς να καμφθεί, χωρίς να

τρομάξει, αναζητώντας δρόμους και δρομάκια για να ανασυνταχθεί με την πορεία σε κάθε στιγμή διάλυση από τα χημικά. Το ίδιο επαναλήφθηκε την επομένη σε ακόμα μεγαλύτερη πορεία, με ακόμα μεγαλύτερο μπλοκ του ΣΥΡΙΖΑ, παρόλο που ήταν σίγουρη η επανάληψη της προηγούμενης μέρας. Το ίδιο σκητικό, τις ίδιες μέρες, στήθηκε στη Θεσσαλονίκη και μεταλαμπαδεύτηκε στην περιφέρεια τις επόμενες παρά την κινητοποίηση του «κοινωνικού αυτοματισμού» από τους μηχανισμούς της εξουσίας με τη συνδρομή της Χρυσής Αυγής και παρακρατικών ομάδων. Από τη Φαρκαδόνα μέχρι την Αίγινα η εξέγερση δεν πτοείται παρά την πλήρη ταύτιση των μηχανισμών της εξουσίας: πολιτικό προσωπικό, κανάλια, μεγαλοδημοσιογράφοι, διανοούμενοι του κράτους, με προεξάρχοντες τους εκσυγχρονιστές υποστηρικτές του Σημίτη. Ξεπεσμένοι διανοούμενοι που ξεσπαθώνουν για τη βία των διαδηλωτών και της ΠΟΣΔΕΠ και εισηγούνται ξανά μανά την κατάργηση του ασύλου, θλιβεροί απολογητές του Νόμου και της Τάξης, για τους οποίους η πανεπιστημιακή τήβεννος του πολιτικού επιστήμονα, του οικονομολόγου ή του φιλόλογου δεν μπορεί να κρύψει την απουσία κριτικής σκέψης, όπως και την αποκάλυπτη επαγγελματική ιδιοτέλεια. Όλοι αυτοί επιδίδονται σε ένα όργιο συκοφάντησης, ιδεολογικής τρομοκρατίας και απειλής πολιτικής εξόντωσης απέναντι σε όποιον ανυπέτακτος και κυρίως τον ΣΥΡΙΖΑ, με τη συνδρομή του ΚΚΕ και

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 2

Νεολαία και πολιτική

ΤΑΣΙΑ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ

Σε ημερίδα-συζήτηση, με θέμα, «Νεολαία και Πολιτική», που πραγματοποιήθηκε το Φεβρουάριο του 2008, με πανεπιστημιακούς και φοιτητές, οι ομιλητές προσπάθησαν να εξηγήσουν που οφείλεται η πολιτική απάθεια της νεολαίας σήμερα.

Οι περισσότεροι κατέληξαν, ότι οι νέοι σήμερα είναι πολιτικοποιημένοι με το δικό τους τρόπο και ότι η σιωπή τους δεν είναι συναίνεση, αλλά δυσaréσκεια.

Δέκα μήνες αργότερα, όλοι αναζητούν τους λόγους για τους οποίους εκφράστηκε τόση οργή από νέους ανθρώπους, που έσπευσαν με αφορμή τη δολοφονία του Αλέξανδρου Γρηγορόπουλου, να βγουν στους δρόμους κατά χιλιάδες σε όλη την Ελλάδα.

Απάθεια πριν λίγους μήνες, εξέγερση σήμερα...

Οι υπόγειες διεργασίες, αθέατες και ανεκτίμητες, συναντήθηκαν με μια πολιτική συγκυρία που τροφοδότησε με εύφλεκτο υλικό τις νεανικές συνειδησίες.

Η δολοφονία ενός συνομηλίκου τους από τις δυνάμεις της καταστολής, η ταύτιση τους με το θύμα, ο φόβος της ατιμωρησίας ενός ακόμα δολοφόνου, συναντήθηκε με τη συσσωρευμένη δυσaréσκεια πολλών χρόνων.

Η δυσaréσκεια για την ανούσια σχολική μάθηση συναντήθηκε με τον αποκλεισμό από την τριτοβάθμια εκπαίδευση και η δυσaréσκεια για το εμπορευματοποιημένο Πανεπιστήμιο συναντήθηκε με την απόγνωση της σχεδόν βέβαιης ανεργίας μετά την αποφοίτηση.

Η απέχθεια για την υποκρισία της πολιτικής, τα σκάνδαλα και τη διαφθορά συναντήθηκε με το αίσθημα δικαίου, που πληγώνεται από την ορατή πλέον φτώχεια και την απειλή γενίκευσής της.

Νέοι όλων των τάξεων και όλων των ηλικιών αντέδρασαν δυναμικά, βάζοντας «γυαλιά» στην κοινωνία των ενηλίκων, που κουρασμένη και ηττημένη αδυνατεί να αντιδράσει συλλογικά.

Το σύστημα και τα ΜΜΕ προσπάθησαν να δώσουν έμφαση στους κουκουλοφόρους για να ακυρώσουν την εξεγερσιακή διαδικασία των νέων.

Ανίκανοι να καταλάβουν τους νόμους της κοινωνικής εξέγερσης, τρομοκρατημένοι και απειλημένοι από την ορμή της, παράπαιαν ανάμεσα στην προσπάθεια διαχωρισμού της βίας της πέτρας και της βίας των εμπρησμών, των καθαρών προσώπων και αυτών με τις κουκούλες, των οργανωμένων και των ανοργάνωτων, των παιδιών της μεσαίας τάξης και των φτωχών, των Ελλή-

νων και των μεταναστών.

Πίστεψαν ότι ο γκαϊμπελικός τρόπος του κοινωνικού διαχωρισμού που έχουν τόσο τελειοποιήσει όλα αυτά τα χρόνια θα πέρναγε και στη νέα γενιά.

Η αναλογική μεταφορά των συκοφαντιών για συντεχνίες, προνομιούχους και ρετιρέ, που εκτοξεύονται ενάντια σε εργαζόμενους κάθε φορά που διεκδικούν κι έχουν τραυματίσει την κοινωνική αλληλεγγύη, επιχειρήθηκε να επαναληφθεί και στην κοινωνική έκρηξη του Δεκέμβρη.

Όμως οι εξεγερμένοι νέοι συνέχισαν τον αγώνα τους, χωρίς φόβο και με πάθος. Τις μέρες αυτές έκαναν εντατικά μαθήματα πολιτικής συνειδητοποίησης και αναπλήρωσαν τα χρόνια της σιωπής.

Η Αριστερά απέναντι σε αυτή την κοινωνική έκρηξη, επανέλαβε το γνωστό διπλό ταυτόχρονα λάθος, της ταύτισης και της υποκατάστασης με την κοινωνία και το κίνημα.

Η δική μας Αριστερά λόγω του ενδόξου παρελθόντος της με το άρθρο 16 βρέθηκε απολογούμενη (κακώς) για τα «έκτροπα» και πείστηκε να διαχωριστεί.

Το ΚΚΕ αδυνατώντας να ταυτιστεί, πόσο μάλλον να υποκαταστήσει, ακολούθησε το γνωστό δρόμο της καταγγελίας.

Κάποιες οργανώσεις και ομάδες

της ριζοσπαστικής Αριστεράς, που ζητάνε από το κίνημα πάντα κάτι παραπάνω, ακόμα κι όταν τους υπερβαίνει, προχώρησαν σε ιστορική αντυγραφή της εξέγερσης του Πολυτεχνείου, με αποφάσεις «εργατικής συνέλευσης» και αποφάσεις για «συγκέντρωση φαρμάκων και λειτουργία ραδιοφωνικού πομπού μέσα στο Πολυτεχνείο».

Τόσα χρόνια επαγγελιών μιας κοινωνικής εξέγερσης, που οι διάφορες αποχρώσεις της Αριστεράς, πίστευαν ότι θα «καθοδηγούσαν» ήρθε απρόσκλητη και κινητοποίησε τα ιστορικά ανακλαστικά. Κάθε θεωρητική σχηματοποίηση είναι βέβαιο ότι μέλλει να αποτύχει.

Αλήθεια είναι λίγο και δεν μας αρκεί ότι μετά από όσα ζήσαμε, το αύριο δεν θα είναι όπως χθες, πως ο μικρός Αλέξανδρος θα είναι —οδυσνηρά βέβαια— το σύμβολο ελπίδας και διεκδίκησης για χιλιάδες νέους, που απρόσμενα μπήκαν στην Ιστορία;

Το μονοπώλιο της κρατικής βίας, δέχθηκε ισχυρό πλήγμα. Απονομιμοποιήθηκε.

Η νέα νομιμότητα που διεκδικούν οι νέες και οι νέοι, είναι και ριζοσπαστική και ανατρεπτική, γι' αυτό και πιο δημοκρατική.

Για μια ακόμα φορά αποδείχτηκε, ότι ο μόνος βέβαιος νόμος της Ιστορίας είναι η έκπληξη.

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 1

Η εξέγερση, η κοινωνία και η πολιτική

του ΛΑΟΣ. Η ένταξη του ΚΚΕ στο «συνταγματικό τόξο» δεν είναι προϊόν εκνευρισμού, ούτε οφείλεται μόνο στο γεγονός πως χαιδεύει συστηματικά το φαντασιακό των νοικοκυραίων. Έχει πραγματικούς πολιτικούς και ιδεολογικούς λόγους, για να το πράξει. Ο οικονομισμός του ΚΚΕ ακυρώνει την όποια δυνατότητά του να αναλύσει σύνθετα κοινωνικά και ιδεολογικά φαινόμενα, όσα δηλαδή δεν παραπέμπουν ευθέως στην οικονομική και κοινωνική κατάσταση των υποκειμένων σε δράση ή αντίδραση. Ο εκλογικισμός του, δηλαδή η μανιακή έγνοια για τη διατήρηση των εκλογικών του ποσοστών, στο όνομα των οποίων είναι πρόθυμο να θυσιάσει ταξικές και πολιτικές συμμαχίες, δεν του επιτρέπουν καν να το επιχειρήσει. Αντίθετα, εξαιτίας των δύο προηγούμενων προπατορικών αμαρτημάτων, είναι σχεδόν υποχρεωτική η επίθεση άνευ αρχών στο ΣΥΡΙΖΑ, στο βαθμό που γνωρίζει ότι ο τελευταίος απευθύνεται προνομακά και πλειοψηφικά σε μια νέα γενιά που θα ζήσει χειρότερα από τους γονείς της

Εξέγερση και πολιτική

Δεν μασήσαμε στο κοινωνικό πεδίο, δεν αναστείλαμε κινητοποιήσεις και διαθέσιμότητες, αντιθέτως. Στο πολιτικό πεδίο διατυπώσαμε τα κλειδιά για την ερμηνεία της δράσης των μαζών: πρώτοι ισχυρισθήκαμε ότι πρόκειται για κοινωνική και νεολαιίστικη εξέγερση, ερμηνεύοντας ταυτόχρονα τις αιτίες που κινητοποιούν και εξεγείρουν, δίνοντας έμφαση στην κοινωνική εξαθλίωση και την αστυνομική βία που υφίσταται η νέα γενιά. Εξηγήσαμε ότι οι νέοι και οι νέες έχουν λόγους που εξεγείρονται στο βαθμό που βιώνουν την κοινωνική υποβάθμιση και την απουσία προοπτικής είτε ως άνεργοι πολυπτυχιούχοι, είτε ως εργαζόμενοι στη μερική και επισταλή εργασία, είτε καθηλωμένοι στον ορίζοντα της εργασιακής περιπλάνησης. Σημειώσαμε επίσης ότι το μίσος για την αστυνομία έχει διαχρονικές αφορμές αφού ο καθημερινός εξευτελισμός από όργανα της τάξης είναι η εμπειρία χιλιάδων νέων, αγοριών και κοριτσιών. Οι μετανάστες, οι γκέι και η νεανική

διαφορετικότητα είναι τα πρώτα θύματα της πολιτικής διαχείρισης του φόβου από τα στρατιωτικοποιημένα σώματα της ΕΛΑΣ, από αστυνομικούς ράμπο, για τους οποίους το όπλο και το γκλομπ γίνονται μοναδικά σύμβολα του ανδρισμού και της εξουσίας τους. Ο πολιτικός μας λόγος έγινε επιχείρημα από τους διαδηλωτές φέρνοντας σε αμηχανία ολόκληρο το πολιτικό σύστημα που μιλούσε για μπάχαλα και περιουσίες αποκλειστικά. Τα αιτήματα που διατύπωσε ο ΣΥΡΙΖΑ, συμπυκνώνοντας το κοινωνικό και ελευθεριακό πρόβλημα της νέας γενιάς, μπορεί να αγνοήθηκαν από το πολιτικό προσωπικό του δικομματισμού και τους εντεταλμένους υπηρέτες τους στη δημόσια σφαίρα, υιοθετήθηκαν όμως από πολλούς και πολλές που συμμετείχαν ή στάθηκαν αλληλέγγυοι. Το αίτημα, μάλιστα, για αφοπλισμό της αστυνομίας και κατάργηση των ΜΑΤ έγινε σύνθημα στα χείλη των μαθητών και της νεολαίας συνολικά. Με αυτή την έννοια ο ΣΥΡΙΖΑ παρήγαγε πολιτική και πρόγραμμα «εν θερμώ», με όρους κινήματος, γιατί Πολιτική για μας σημαίνει πάνω από όλα το πρόγραμμα της Αριστεράς που επιχειρεί να εκφράσει, στη δεδομένη συγκυρία, στην πολιτική βαθμίδα, όλα όσα κυοφορούνται στο κοινωνικό και εκείνα τα αυριανά που μπορούν να «υποκι-

νήσουν» νέους αγώνες σε ένα ανώτερο επίπεδο τομών, ρήξεων και μετασχηματισμών. Με την ίδια έννοια είναι απόλυτα κατανοητοί οι λόγοι που το φθαρμένο και διεφθαρμένο πολιτικό σύστημα πυροβολεί ομαδικά τον ΣΥΡΙΖΑ, ανησυχεί.

Το πολιτικό σύστημα ανησυχεί με την εξέγερση της νεολαίας, φοβάται την απόγνωση των μεταναστών, τρομοκρατείται στο ενδεχόμενο έξαρσης των κοινωνικών και περιβαλλοντικών αγώνων και απαντά με σκληρήνωση των μηχανισμών επιτήρησης και καταστολής, με ένταση των πολιτικών διαχείρισης του φόβου, με τη συνδρομή γιγάντιων μέσων πληροφόρησης. Πολλές φορές, το ριζοσπαστικό κοινωνικό ρεύμα έχει σημαντικές νίκες, νίκες αυτοπεποίθησης και χειραφέτησης που βάζουν την ίδια στιγμή μεγάλα καθήκοντα στην Αριστερά, όχι μόνο αναφορικά με το κατά πόσο μπορεί να εκπροσωπήσει, αλλά επίσης κατά πόσο μπορεί να εκφράσει πολιτικά με ενιαίο τρόπο αυτά τα κομμάτια ως τάξη, να τα οργανώσει για αυριανούς αγώνες, να συνοψίσει τους κοινωνικούς αγώνες τους στο πολιτικό επίπεδο ως πρόγραμμα, να ορίσει το μέλλον της απελευθέρωσης και της χειραφέτησης, δηλαδή το σοσιαλισμό.

Εξάρχεια: Η ταυτότητα μιας δυναμικής γειτονιάς

Τη Τρίτη, 16 Δεκεμβρίου 2008, ανταποκρίθηκαν στην πρόσκληση της Πρωτοβουλίας Κατοίκων Εξαρχείων 1500 κάτοικοι της περιοχής. Συγκεντρώθηκαν στη συμβολή των οδών Χαρ. Τρικούπη και Καλλιδρομίου για να διεκδικήσουν το αυτονόητο: να πάψουν τα Εξάρχεια ν' αποτελούν κατεχόμενη από τα ΜΑΤ και την αστυνομία γειτονιά, θάλαμο αερίων, χώρο ελέγχων, συλλήψεων και καταστολής, που έφτασε μέχρι την εν ψυχρώ δολοφονία του 15χρονου Αλέξανδρου.

Αστυνομική επιτήρηση και κατοχή

Εδώ και πολλά χρόνια η αστυνομία διαμορφώνει μια εικόνα τρόμου για τα Εξάρχεια, ποινικοποιώντας μια περιοχή της πόλης με μεγάλο δυναμισμό, κοινωνική, πολιτική και αρχιτεκτονική πολυμορφία, μια γειτονιά πυκνής ιστορικότητας, πολυλειτουργική, που –παρά τα προβλήματα και τις μεταμορφώσεις της– διασώζει ποιοτικά χαρακτηριστικά και διατηρεί μια ξεχωριστή, πολυσημαντική ταυτότητα.

Θυμάμαι, μετά τη δολοφονία του Καλτεζά, το σύνθημα: φυτέψτε δέντρα και όχι ΜΑΤ στις πλατείες, όταν επιχειρήθηκε να προωθηθεί ένα σχέδιο εξευγενισμού (gentrification), ένα είδος ανάπλασης που θα διευκόλυνε την αλλαγή της κοινωνικής και πολιτικής σύνθεσης των Εξαρχείων. Το σχέδιο, που προϋπέθετε την καταστολή ώστε ν' απομακρυνθούν τα ατίθασα νιάτα και να μεταμορφωθεί στη συνέχεια η περιοχή, δεν απέδωσε.

Έκτοτε, με τη βοήθεια και ορισμένων πολιτικών ομάδων που συμπυκνώνουν την αντιπαράθεσή τους με το κράτος στη σύγκρουση με την αστυνομία, θεωρώντας ότι ο χώρος των Εξαρχείων και το Πολυτεχνείο τους ανήκουν αποκλειστικά, η κρατική πολιτική για τα Εξάρχεια βασίζεται στη μερική εγκατάλειψη, στην πυροδότηση εστιών συγκρούσεων και στην εμπέδωση μιας ψευδούς εικόνας της περιοχής ως χώρου ανομίας του κόσμου που ζει εκεί, αναίτιας απειθαρχίας και, τελικά, άβατου από τον νόμο και την τάξη.

Τα Εξάρχεια χρησιμοποιήθηκαν επανειλημμένα για να τρομάξουν τη φιλήσυχη κοινωνία, με τις φωτιές, τις μολότωφ και τις «κουκούλες», που η ίδια η αστυνομία πυροδοτεί, αλλά και με τα ναρκωτικά, τη διακίνηση των οποίων πάλι η αστυνομία επιβλέπει, παρέχοντας ασυλία στους εμπόρους θανάτου.

Το κίνημα των κατοίκων

Οι κάτοικοι της περιοχής και πρόσφατα η Πρωτοβουλία Κατοίκων κάνουν μεγάλες προσπάθειες για ν' αποκαταστήσουν την καθημερινή ζωή και την ελευθερία στη γειτονιά τους, αρνούμενοι να την εγκαταλείψουν. Γιατί η εγκατάλειψη θα σημάνει ή πραγματικό άβατο, λόγω ελέγχου από την αστυνομία, ή ριζική μεταμόρφωση της φυσιο-

γνωμίας της περιοχής στο πλαίσιο ευρύτερων κερδοσκοπικών, χωρικών και κοινωνικών ανακατατάξεων, οι οποίες συμβαίνουν ήδη στο Ιστορικό Κέντρο της Αθήνας και στις παρυφές της διακεκαυμένης ζώνης των Εξαρχείων.

Μόνο ένα κίνημα του κόσμου που ζει και εργάζεται ή επισκέπτεται τα Εξάρχεια μπορεί να οδηγήσει στην ανάκτηση της γειτονιάς από τους κατοίκους της, διεκδικώντας, από τη μια, να ληφθούν μέτρα αναβάθμισης και θέτοντας, από την άλλη, έμπρακτα την εναλλακτική σφραγίδα του στο χώρο και τις κοινωνικές πρακτικές.

Ποια είναι, όμως, η ταυτότητα των Εξαρχείων; Θα παρέπεμπα για μια πλούσια, πολύπλευρη ανάγνωση του χώρου και των ανθρώπων, της ιστορίας του τόπου και των ατομικών ιστοριών των κατοίκων του, στο αφιέρωμα της «ΓΑΛΕΡΑΣ» (Νοέμβριος 2008). Εδώ τα Εξάρχεια αποκάλυπτονται μέσα στο χρόνο, από την εποχή της απελευθέρωσης από τους Τούρκους μέχρι σήμερα. Αυτή την πυκνότητα του βιωμένου προσωπικού και ιστορικού χρόνου της γειτονιάς, ήρθε να παραμορφώσει η σφαίρα του ειδικού φρουρού, θυμίζοντας ποιος πραγματικά κυβερνά αυτή την πόλη.

Διαδρομές στο χώρο και το χρόνο

Από την πρώτη ύπαρξή τους ως αυθαίρετος οικισμός κυκλαδιδίων μαστόρων και εργατών το 1840, με το όνομα Προάστειον, τα Εξάρχεια παραμένουν μια έκκεντρη - κυριολεκτικά και μεταφορικά - γειτονιά στο κέντρο της Αθήνας.

Η νομιμοποίηση, με την ένταξη της περιοχής στο σχέδιο πόλεως το 1865, δεν άλλαξε τη γεωγραφία των ακανόνιστων οδών Κιάφας, Σουλίου, Ζαλόγγου, Γραβιάς, Α. Λόντου, Μεσολογγίου, Μάνης, Τζαβέλα, Νικηταρά, Μαυροκορδάτου. Εδώ, στην επονομαζόμενη σήμερα παραλία, με τα πολλά μικρά στέκια νεολαίας, έγινε η δολοφονία του Αλέξανδρου.

Το Προάστειον μετονομάστηκε σε Εξάρχεια, από το όνομα του Ηπειρώτη Ξεαρχου που διατηρούσε μπακάλικο στη διασταύρωση των οδών Θεμιστοκλέους και Σολωμού και αποτέλεσε τοποθεσία της ευρύτερης συνοικίας της Νεάπολης (Νέα - πόλη), όταν το σχέδιο πόλεως, με διαρκείς επεκτάσεις κατά τον 19ο αι. και στις αρχές του 20ου, φτάνει να

περιλαμβάνει τις περιοχές από το Κολωνάκι μέχρι την Αλεξάνδρας. Στο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο του Δήμου Αθηναίων το 1988, τα Εξάρχεια, μαζί με τη Νεάπολη και το Μουσείο, αποτελούν μια πολεοδομική ενότητα. Με προεδρικό διάταγμα του 1989 χαρακτηρίστηκε ως παραδοσιακό τμήμα της πόλης των Αθηνών η περιοχή Εξαρχείων - Μουσείου - Στρέφη και καθορίστηκαν ειδικοί όροι δόμησης των οικοπέδων. Τέλος, το 1993, εκδίδεται ειδικό διάταγμα χρήσεων γης στις περιοχές Εξαρχείων, Μουσείου, Λόφου Στρέφη.

Η σταδιακή διαμόρφωση του πολεοδομικού ιστού συμβαδίζει με την αρχιτεκτονική εξέλιξη των κτιρίων και τη διασωζόμενη μέχρι σήμερα πολυτυπία των μορφών. Υπάρχουν σημεία με χαμηλά νεοκλασικά πάνω σε πεζόδρομους, που παραπέμπουν στο τέλος του 19ου αι., μεγάλα τμήματα του ιστού με μεσοπολεμικές πολυκατοικίες και εκτεταμένες περιοχές με τυπικές πολυκατοικίες από το 1970 μέχρι σήμερα.

Ένας οδηγός αρχιτεκτονικής θα σταματούσε στα μνημεία, νεότερα και σύγχρονα: η Αρχιτεκτονική Σχολή και τα κτίρια της Πατησίων του Πολυτεχνείου, το Μουσείο, το Παλιό Χημείο, τα νεοκλασικά μέγαρα και τα λαϊκά διώροφα ή μονώροφα, οι μεταπρατικές διώροφες και τριώροφες διπλο-τριπλοκατοικίες, τα εκλεκτικιστικά κτίρια, οι πολυκατοικίες του ελληνικού μοντέρνου κινήματος, τέλος αξιόλογα σύγχρονα κτίρια και ενδιαφέρουσες επεμβάσεις σε παλιά.

Τα κτίρια εμπυχώνονται από τις μεταβαλλόμενες και πολυσχιδείς κοινωνικές χρήσεις. Σταθερά τα Εξάρχεια παραμένουν τόπος πολυπληθούς κόσμου των γραμμάτων και τεχνών, που συναθροίζονται σε θέατρα, κινηματογράφους, χώρους εκθέσεων, μουσικές σκηνές και πολιτιστικά στέκια, σε οιομαγειρεία, ταβέρνες, καφενεία και πιο πρόσφατα σε μπαρ, σε εκδοτικούς οίκους, βιβλιοπωλεία και τυπογραφεία. Στην ευρύτερη περιοχή έζησαν στο παρελθόν ο Κωστής Παλαμάς, ο Γεώργιος Σουρής, ο Ναπολέων Λαπαθιώτης, ο Δημήτριος Καμπούρογλου, ο Μπάμπης Άνινος, ο Νικόλαος Πολίτης και άλλοι.

Το πιο ισχυρό, όμως, στοιχείο των Εξαρχείων είναι η πολιτική τους ταυτότητα. Στην άκρα αριστερή γωνία του τριγώνου Ομόνοια - Σύνταγμα - Εξάρχεια, έγιναν θέατρο της πολιτικής ιστορίας του

τόπου και συνδέθηκαν στενά με τις πολιτικές μνήμες της αριστεράς και των ανθρώπων της. Δεν είναι τυχαίο ότι στην περιοχή σύχναζαν ο Κώστας Βάρναλης, ο Στρατής Τσίρκας και πολλοί άλλοι θαμώνες των οιομαγειρείων και ότι εδώ εξακολουθούν να κατοικούν ο Λεωνίδα Κύρκος, ο Τάκης Μπενάς, ο Γιάννης Μπανιάς και αρκετοί νεότεροι.

Τα Εξάρχεια πρωτοστάτησαν στην Εθνική Αντίσταση, στους αγώνες κατά της Γερμανικής Κατοχής, στα Δεκεμβριανά και την εξέγερση του Πολυτεχνείου. Οι μεγάλες διαδηλώσεις του ΕΑΜ, οι μάχες του Λόφου Μπάϊρον, του Ιερού Λόχου ΕΛΑΣ - ΕΠΟΝ των φοιτητών, η κατάληψη του Πολυτεχνείου, η έφοδος των τάνκς και οι συγκρούσεις με την αστυνομία στη γύρω περιοχή τον Νοέμβριο του 1973, όλ' αυτά κάνουν τα Εξάρχεια έναν εμβληματικό πολιτικό τόπο.

Στη διατήρηση της πολιτικής αυτής παράδοσης ζωντανής, συμβάλλουν η λειτουργία της Αρχιτεκτονικής Σχολής, που αποτρέπει τη μουσειοποίηση του Πολυτεχνείου και η εγκατάσταση στην περιοχή των χώρων δεκάδων κοινωνικών και πολιτικών οργανώσεων. Στα Εξάρχεια μαθαίνεις τα πολιτικά νέα όλης της Αθήνας από πρώτο χέρι: αφίσες, εφημερίδες και συνθήματα τοίχου, γκράφιτι, συνήθως ξεχωριστής αισθητικής, ακολουθούν τον κόσμο στις καθημερινές διαδρομές του.

Τα Εξάρχεια είναι πολυφυλετικά και πολυπολιτισμικά, εδώ εδρεύουν μεταναστευτικοί φορείς και παραδίδονται, εθελοντικά, μαθήματα ελληνικής γλώσσας.

Ταυτόχρονα, στα Εξάρχεια ερχόμαστε πρόσωπο με πρόσωπο με το σοβαρό κοινωνικό και ανθρώπινο πρόβλημα της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών που οδηγεί εκατοντάδες ανθρώπους να φυτοζωούν εγκαταλελειμμένοι, οδυσύοντας με μαθηματική ακρίβεια στο θάνατο. Αυτή η πραγματικότητα δεν απαξιώνει τη γειτονιά, δείχνει πόσο έχουν απαξιωθεί οι δημόσιοι και δημοτικοί θεσμοί περίθαλψης και φροντίδας και η κοινωνική αλληλεγγύη, που όταν είναι αναιμική μετασηματίζεται εύκολα σε περιφρόνηση, αγανάκτηση και παθητική αποδοχή της καταστολής ψυχών και σωμάτων.

Όσον αφορά τη δημόσια και δημοτική φροντίδα για την πόλη και τις κοινωνικές λειτουργίες, τα Εξάρχεια έχουν τα ίδια προβλήματα με όλες σχεδόν τις υπόλοιπες γειτονίες της Αθήνας, στις οποίες απουσιάζουν έργα κοινωνικών υποδομών, περιβαλλοντικής και οικολογικής ανασυγκρότησης.

Η αλλαγή αυτής της κατάστασης και η απελευθέρωση των Εξαρχείων από το θανασιμο εναγκαλισμό της αστυνομικής βίας, επαφίεται στους αγώνες των κατοίκων της περιοχής και κάθε ενεργού πολίτη της Αθήνας.

ΕΛΕΝΗ ΠΟΡΤΙΑΛΙΟΥ

Βία και κινήματα νεολαίας σε εποχή κρίσης:

Την προηγούμενη εβδομάδα ο Λίο Πάνιτς ήταν στην Αθήνα για να δώσει τη δεύτερη ετήσια διάλεξη στη μνήμη του Νίκου Πουλαντζά. Μίλησε για την οικονομική κρίση, το καπιταλιστικό κράτος και τη στρατηγική της Αριστεράς. Συναντηθήκαμε την επόμενη μέρα για μια κουβέντα που εστιάστηκε, όπως ήταν λογικό, πιο πολύ στην κοινωνική εξέγερση των νέων στη χώρα μας.

Ευκλείδης Τσακαλώτος

Από ό,τι κατάλαβα από τη χθεσινή σου παρουσίαση είσαι αρκετά ενημερωμένος για τα πρόσφατα γεγονότα στην Ελλάδα. Να αρχίσουμε με το θέμα της βίας. Από τη δική μας Αριστερά το θέμα της βίας αντιμετωπίστηκε με ποικίλους τρόπους. Μερικοί είπαν ότι η Αριστερά πρέπει πάντα να έχει μέτωπο ενάντια σε φαινόμενα βίας, ότι αυτό προτάσσει ο ειρηνικός δρόμος προς τον σοσιαλισμό, μερικοί είπαν ότι να ξεμπερδεύουμε στις δημόσιες εμφανίσεις μας με μια καταγγελία για τις βίαιες συμπεριφορές, αλλά γρήγορα να μετατοπίζουμε τη συζήτηση στην ουσία του προβλήματος, κάποιοι άλλοι ισχυρίστηκαν ότι μια κοινωνική εξέγερση δεν την καταγγέλλεις, αλλά προσπαθείς να την κατανοήσεις, να την αναλύσεις, και την όποια κριτική σου την κάνεις με διάλογο και με την εναλλακτική σου πρακτική

πολιτικοποίησης και υπήρχαν φωνές που επισημάνανε ότι όλες οι κοινωνικές εκρήξεις έχουν στοιχεία βίας και ότι η αναταραχή φέρνει αποτελέσματα — όπως στη Γαλλία που την Τρίτη ο υπουργός Παιδείας αποφάσισε να μην φέρει το νομοσχέδιο για τα λύκεια γιατί φοβήθηκε παρόμοιες αντιδράσεις.

ΛΠ: Χρειάζεται πρωτίστως να αντιστρέψουμε τα ερωτήματα σε σχέση με το πώς μπαίνουν από τα κόμματα εξουσίας και τα ΜΜΕ. Το λιγότερο είναι να τους καταγγείλουμε για την ανικανότητά τους να ξεχωρίσουν την τρομοκρατία από φαινόμενα πολιτικού θαναλισμού. Χρειαζόμαστε να πούμε ότι πρέπει να προσπαθήσουμε να κατανοήσουμε πράξεις πολιτικού θαναλισμού, και ότι η αντίδραση του καταστημένου έχει στόχο τη μη κατανόηση. Πιστεύω μάλιστα ότι αυτή η προσέγγιση μπορεί να πείσει ακόμα και μεσαία στρώματα. Και νομίζω ότι ήταν πολύ κρίσιμο ότι οι δύο αρχι-

γοί της δικής σας Αριστεράς δώσανε έμφαση στο πόσο σημαντικό είναι να υπάρχει διάλογος με μια νεολαία σε εξέγερση.

Υπάρχουν πολλοί τρόποι για τη νεολαία να εκφράσει τη δυσαρέσκειά της. Σε πολλά μέρη του κόσμου συμμετέχουν σε συμμορίες ναρκωτικών. Υπάρχει για παράδειγμα μια ευθεία γραμμή από το πώς ηττήθηκαν οι Black Panthers το 1968 στις ΗΠΑ, και το πώς βρίσκουν οι νέοι αφρικανοαμερικάνοι την ταυτότητα τους, και μια πηγή εισοδήματος, μέσα από συμμετοχή σε τέτοιες συμμορίες. Η Αριστερά πρέπει να διατηρήσει διαύλους επικοινωνίας με μια νεολαία που είναι προφανές ότι διαμαρτύρεται πολιτικά. Και όταν βλέπω το επίσημο κομμουνιστικό κόμμα σας είναι σαν να βλέπω την ίδια ταμιά που είδα σε σχέση με το γαλλικό Κ.Κ. στο Μάη του '68.

Νομίζεις ότι αυτό είναι επειδή δεν υποστηρίζουν αυτό που δεν ελέγχουν, ή ότι απλώς κατανοούν μόνο τις κυρίαρχες

αντιφάσεις του καπιταλισμού και μπερδεύονται όταν οι κοινωνικές αντιδράσεις προέρχονται και από, για παράδειγμα, ένα νέο από ευκατάστατη οικογένεια;

ΛΠ: Υπάρχει και αυτό. Αλλά υπάρχει επίσης και μια στενόμευση απόρριψη της αναρχικής παράδοσης, ένας φόβος που η ρίζα του βρίσκεται στην εποχή που οι αναρχικοί και οι κομμουνιστές ήταν ανταγωνιστές σε σχέση με την προσπάθεια προσέλκυσης της εργατικής τάξης.

Ένα στοιχείο της πολιτικής πρακτικής των αναρχικών είναι να ξεσκεπάσουν την πραγματική φύση του καπιταλιστικού κράτους. Μπορεί να συμφωνήσει η Αριστερά με αυτή την ανάλυση, με αυτή την πρακτική;

ΛΠ: Το κράτος είναι ο πιο σημαντικός μηχανισμός ελέγχου και διατήρησης της τάξης. Εξαιρετικά σημαντικό για την αναπαραγωγή των κοινωνικών σχέσεων και την προστασία της ιδιωτικής ιδιοκτησίας. Αφέλεια επίσης να μην περιμένεις το κράτος να προβεί σε πράξεις παραδειγματικής βίας όταν

Κι οι πέτρες εξοστρακίζονται*

ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΚΟΥΚΟΥΤΣΑΚΗ

Ο Αλέξανδρος έπεσε κάτω, αν δεν κάνω λάθος στον πρώτο ή στον δεύτερο πυροβολισμό, σίγουρα πάντως πριν από τον τρίτο... Μετά δεν κατάλαβα και πολλά πράγματα. Ο κόσμος φώναζε και κάποιοι σήκωσαν την μπλούζα του Αλέξανδρου. Είδα ότι είχε μια τρύπα στη μέση του θώρακα και λίγο προς την καρδιά. Είχε βγάλε και αίμα... [μαρτυρία]

Σχεδόν ταυτόχρονα με τον πρώτο πυροβολισμό, ξεχείλισαν οι δρόμοι. Το Γεγονός. Οι Πρωταγωνιστές —κυρίως αυτοί, που μέρες τώρα βλέπουν τους εαυτούς τους να μεταμορφώνονται σε επαναστάτες, κοινωνικούς αγωνιστές, πράκτορες, πλιατσικολόγους και τσογλάνια, με μια ταχύτητα που φέρνει ίλιγγο.

Οι ομότεχνοί μου, γνωρίζουν μια παλιά, δοκιμασμένη συνταγή της εγκληματολογίας που βασίζεται στην διάγνωση και την ταξινόμηση. Απαραίτητο συστατικό της συνταγής είναι το να μιλάμε «αντ' αυτού»: ο λόγος του ίδιου του

αντικειμένου της μελέτης μας, μεταφρασμένος κατά το δοκούν, απλώς ενισχύει το επιχείρημα, επικυρώνει την εγκυρότητα της ταξινόμησης. Οι ανατόμοι της ανθρώπινης ψυχής, λοιπόν, ξεσκόνισαν βιαστικά τα εγχειρίδια, με έμφαση στα κεφάλαια για την νεανική παραβατικότητα και την συνθήκη της εφηβείας και, αβίαστα, μας δώσανε απαντήσεις που έχουν τη πειθώ του κοινού νου, της κοινής λογικής, τουτέστιν της κοινωνικής συναίνεσης.

Από την άλλη μεριά, οι όροι της «πολιτικής ορθότητας», αφού στριφογύρισαν για μέρες σαν σθούρα πάνω από την πυρπολημένη πόλη, φαίνεται να κλείσανε στην εκδοχή της τυφλής, αδιέξοδης και προπολιτικής βίας. Είτε ούτως είτε άλλως, όμως, ενόψει του εγχειρήματος να σθήσουν οι φωτιές, ο λόγος που παγιώνει τη θέση του στον δημόσιο χώρο είναι κανονιστικός. Κι ας έχουμε να κάνουμε με την επιτομή της επίθεσης στην συμβατική κανονικότητα —ή, μάλλον,

ακριβώς γι' αυτό, ακριβώς γιατί απαξιώνονται οι όροι των γεγονότων, εξαφανίζονται ή μεγαλώνονται ανάλογα με το εκφερόμενο επιχείρημα.

Δεν θέλω, αυτάρεσκα, να εξαιρέσω τον εαυτό μου απ' όλα αυτά, έτσι κι αλλιώς ο δρόμος είναι δύσβατος γιατί αυτές οι ημέρες και οι πρωταγωνιστές τους δοκιμάζουν τις αντοχές των καλύτερων από τις προθέσεις και των επιχειρημάτων μας. Κι ας είναι τα παιδιά μας οι απέναντι, αυτά που μέχρι χθες τα βάζαμε να διαβάζουν με ωράρια και συνθήκες εργάτη ανθρακωρυχείου. «Ανθραξ ο θησαυρός» [...], μας είπαν, όμως. Γιατί όταν η αστυνομία σκοτώνει παιδιά, «θα μπορούσε να είναι ο καθένας μας, έτυχε να είναι ο Αλέξης» [graffiti, ΤΕΙ Πάτρας] Κι όταν «ξαπλώνουν με τα εσώρουχά τους στα σκαλιά της εισόδου της ΓΑΔΑ, παριστάνοντας τους νεκρούς» [σχόλιο φωτογραφίας, διαδίκτυο], πώς να μας πιστέψουν αν τους πούμε «προσέξτε, κάνει κρύο»; «Βρέχει φωτιές», θα

μας πούνε. «Σπείρατε κεραυνούς, θερίστε θύελλες» [...]. Και δεν μπορούν να είναι καλά παιδιά, «εξοστρακίστε την οργή σας επάνω τους, προφανώς δικαιολογείται» θα πουν αναμεταξύ τους, δείχνοντας μ' ένα βέλος την πόλη που τους λέμε ν' αγαπάνε [φωτογραφία αφίσας, διαδίκτυο]. «Συγγνώμη που κάψαμε τα καράβια σας», θα τους πούμε. Και θα πρέπει ν' αντέξουμε το βλέμμα της απαξίωσης: «Είμαστε 15 χρόνων, πότε να προλάβουμε να καταλάβουμε τι μας κάψατε;» [πράξη φρασής κειμένου από το διαδίκτυο].

Όχι καταστολή, είναι αδιέξοδη. Διάλογο, λοιπόν. Επικοινωνιακό διάλογο για να βρεθούν οι λύσεις. Με ποιόν, όμως; Φοβάμαι ότι, προς το παρόν τουλάχιστον, ο συνομιλητής μας έχει γυρίσει την πλάτη. Ίσως μας αξιώσει με την προσοχή του όταν πάψουμε να μιλάμε και καθίσουμε φρόνιμα να τον ακούσουμε.

*Από πανό της ΑΣΚΤ

μια συζήτηση με τον Λίο Πάνιτς

υπάρχει απειλή. Βεβαίως υπάρχουν όλα τα επιχειρήματα της Αριστεράς υπέρ της πολιτικοποίησης των αγώνων. Αλλά μην φτάσουμε να ξεχάσουμε και τις αναλύσεις μας για τη φύση του καπιταλιστικού κράτους.

Επίπλέον μου φαίνεται ότι πρέπει να κάνουμε τη διάκριση μεταξύ των κινημάτων ενάντια στην νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση και αυτών μιας προηγούμενης περιόδου που στοιχημάτιζαν στην βίαιη ανατροπή του καπιταλισμού μέσω της κατάληψης του κράτους. Ακόμα και τότε, και με όλες τις εύλογες κριτικές που υπήρχαν, και με όλα τα προβλήματα που δημιουργούσε αυτή η αντίληψη, ήταν, όπως υποστήριξε η ομάδα του «Μανιφέστο» στην Ιταλία, μέρος της αριστερής οικογένειας. Αλλά η γενιά των κινημάτων κατά της παγκοσμιοποίησης έχει ρητά απορρίψει τη στρατηγική της βίας ανατροπής. Μπορεί να επηρεάζεται από τον αναρχισμό, αλλά μόνο με την έννοια της συμβολικής βίας, και αυτό είναι που, νομίζω, βλέπουμε σήμερα. Όταν παιδιά χτυπάν μια τράπεζα αυτό αποτελεί μια μορφή συμβολικής βίας, δεν είναι ότι έχουν σκοπό την κατάληψη της κρατικής εξουσίας. Βέβαια το κράτος θα προσπαθήσει να επιχειρηματολογήσει ότι αυτές δραστηριότητες δεν διαφέρουν και τόσο από αυτές των Ερυθρών Ταξιαρχιών. Άδικο γιατί ένας λόγος που αυτή η γενιά βλέπει με σκεπτικισμό το πολιτικό σύστημα, και τα παραδοσιακά κόμματα της Αριστεράς, έχει να κάνει με την απόρριψη της σημασίας της κρατικής εξουσίας. Αλλά το κυρίαρχο μου φαίνεται ότι είναι πολύ διαφορετικό πράγμα το να πετάξει ένας νέος μια πέτρα σε μια τράπεζα από μια πράξη τρομοκρατίας, ή από τη βία που τόσο συχνά ασκεί το κράτος.

Τέτοιες διακρίσεις είναι χρήσιμες γιατί νομίζω ότι μέρος του προβλήματος είναι ότι δεν υπάρχει ένα πράγμα, με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που μπορούμε να το ονομάσουμε βία. Και όπως βγαίνει από την ανάλυσή σου όλες οι μορφές αγώνα θα έχουν στοιχεία βίας ή την απειλή της βίας. Στην Βρετανία σε όλους τους αγώνες των εργαζομένων, ακόμα και σε απλές εκφράσεις αλληλεγγύης (θυμάμαι την περίπτωση των ανθρακωρύχων) ίσχυε αυτό. Το να τα τσουβαλιάσεις όλα αυτά μαζί δεν μου φαίνεται ιδεολογικά ουδέτερο — σπανίως είναι σαφές τι ακριβώς καλείσαι να καταγγείλεις όταν σου ζητείται να καταγγείλεις τη βία.

ΛΠ: Επίπλέον, πριν το 2000 είχαμε δύο τρεις γενιές που είχαν αισθαν-

Οικονομική κρίση και εξέγερση στην Αργεντινή

θεί κάπως αποξενωμένες από παραδοσιακές μορφές πολιτικής δράσης. Είχαν οργανώσει τις διαδηλώσεις τους, είχαν πάρει τις σχετικές άδειες από την αστυνομία, είχαν ακούσει τους λόγους και μετά πήγαιναν σπίτι με την αίσθηση ότι δεν υπήρχε αποτέλεσμα και το μόνο που τους έμενε ήταν να δουν αν οι εφημερίδες αναφέρθηκαν στο γεγονός, ή το αν η συμμετοχή ήταν 3000 ή 5000. Το μάθημα που πήραν ήταν ότι οι διαμαρτυρίες πρέπει να αναστατώνουν. Και εννοώ αναστάτωση όπως είχατε εδώ την προηγούμενη εβδομάδα. Αναστάτωση που οδηγεί όλη την κοινωνία να ασχοληθεί με το θέμα.

Ας πάμε λίγο τώρα στις πιθανές πολιτικές λύσεις σε σχέση με την εξέγερση. Κατανοούμε το φαινόμενο ως κοινωνικό. Καταλαβαίνουμε ότι είναι σύνθετο. Πόσο μπορούν οι κυρίαρχες δυνάμεις της Κεντροαριστεράς και της Κεντροδεξιάς να το αντιμετωπίσουν; Το λέω αυτό γιατί η πολιτική των ευέλικτων μορφών εργασίας, της συρρίκνωσης του κοινωνικού κράτους, των χαμηλών μισθών κ.λ.π., αποτέλεσαν συστατικά στοιχεία του νεοφιλελεύθερου μοντέλου. Βλέπουμε τώρα κενσινιανές λύσεις για να φύγουμε από την κρίση. Αλλά δεν έχουμε μπροστά μας πρόταση για ένα διαφορετικό μοντέλο για τις εργασιακές σχέσεις ή για το κοινωνικό κράτος.

ΛΠ: Να ξεκινήσουμε λίγο αντίστροφα. Να δούμε τι ζητάνε οι νέοι άνθρωποι. Σίγουρα θέλουν να αλλάξει η κουλτούρα της αστυνομίας. Σε ένα άλλο επίπεδο μπορεί να ζητάν καλύτερες, και πιο σταθερές δουλειές. Αλλά έχεις δίκιο. Είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς ότι εύκολα μπορεί να εφαρμοστούν μια δυο πολιτικές για την αντιμετώπιση

των αναγκών των νέων. Ειδικά όσο η έννοια της ανταγωνιστικότητας παίζει τόσο σημαντικό ρόλο. Δηλαδή ότι σε ένα παγκοσμιοποιημένο καπιταλισμό, για να κρατήσεις την ανταγωνιστικότητά σου, για να προσελκύσεις άμεσες ξένες επενδύσεις, πρέπει να έχεις ευέλικτες αγορές εργασίας. Και οι συνέπειες αυτής της ευελιξίας είναι πιο σημαντικές για τους νέους, και αυτό ισχύει σε μια μεγάλη γκάμα θέσεων εργασίας. Για τις δουλειές στις υπηρεσίες, στα fast food για παράδειγμα, αλλά και αυτές που παίρνουν οι πτυχιούχοι και πραγματικά ποθούν οι νέοι (στα μέσα ενημέρωσης, στην πληροφορική κ.λ.π.). Αυτοί οι νέοι εργαζόμενοι συχνά βρίσκουν τον εαυτό να δουλεύουν 80-90 ώρες την εβδομάδα με έντονο το στοιχείο της αυτο-εκμετάλλευσης. Όπως κάποτε δουλεύανε οι καλλιτέχνες, αλλά με τη διαφορά ότι είναι κάτω από αυστηρότατες καπιταλιστικές ιεραρχίες. Ένα πράγμα που έμαθαν οι καπιταλιστές από την δεκαετία του '60 ήταν ότι θα μπορούσε να έχει κανείς εργαζόμενους με τζιν που ήταν και συγχρόνως πολύ παραγωγικοί. Πάντως δεν σπάνε αυτές οι τάσεις αν δεν ξεκόψουμε με το μοντέλο της ανταγωνιστικότητας. Οι κενσινιανοί δεν έχουν ένα διαφορετικό μοντέλο στο νου τους. Όπως πάντα δίνουν έμφαση στη συνολική ζήτηση και θέλουν ένα κράτος που θα είναι πιο αποτελεσματικό στην εποπτεία των αγορών ή στην ιδιωτικής παροχή υπηρεσιών. Δεν αμφισβητούν τα βασικά στοιχεία των «ελεύθερων» αγορών.

Αλλά υπάρχει και μια άλλη οπτική γωνιά για αυτά τα θέματα. Να μην υποθέσουμε, χωρίς σοβαρή έρευνα, ότι αυτό που θέλουν οι νέοι είναι σταθερές δουλειές όπως στο παλιό σοσιαλδημοκρατικό μοντέλο. Μην ξεχνάμε ότι στο Μάη του '68, οι νέοι αντέδρασαν παρά το γεγονός ότι τέτοιες δουλειές υπήρχαν. Αντιδράσανε στην έλλειψη δημιουργι-

κής εργασίας, στην εντατικοποίηση της δουλειάς.

Χθες στην ομιλία σου έδωσες μεγάλη έμφαση στην ανάγκη να σκεφτούμε ξανά τι σημαίνει για μας ένα νέο πιο δημοκρατικό κράτος και μας θύμησε πόσο ιεραWhiteρχικό και αλλοτριωτικό ήταν το κοινωνικό κράτος του '60. Σήμερα λες ότι κάτι τέτοιο μπορεί να ισχύει και για την αγορά εργασίας;

ΛΠ: Κάπως έτσι. Αλλά τουλάχιστον ως Αριστερά να το ψάξουμε. Να το ερευνήσουμε. Να δούμε τι πραγματικά θέλουν οι νέοι άνθρωποι. Σίγουρα πολλοί θα θέλουν μια σταθερή δουλειά. Αλλά μην απορρίψουμε ότι υπάρχει μια νέα γενιά που μας σπρώχνει να δούμε πώς θα μπορούσαμε να παρέχουμε έναν ποιοτικά διαφορετικό τύπο δουλειάς. Αυτό χρειάζεται σοβαρή κοινωνιολογική μελέτη, κάτι που έκανε ο Μαρξ, και πρέπει να κάνει και ένας σοβαρός αριστερός πολιτικός οργανισμός.

Χθες στην ομιλία μου στο Ινστιτούτο Νίκος Πουλαντζάς επισήμανα ότι μετά από την κρίση η Αριστερά οφείλει να ριζοσπαστικοποιήσει την ατζέντα της. Για παράδειγμα, να θέσει το θέμα της κρατικοποίησης του χρηματοπιστωτικού τομέα, γιατί μόνο με το δημοκρατικό έλεγχο πάνω στα πλεονάσματα μπορούμε να χαράξουμε μια νέα πορεία για τις εργασιακές σχέσεις, για τους ελεύθερους χώρους των πόλεων, για την αντιμετώπιση των κοινωνικών αναγκών. Πρέπει να αμφισβητήσουμε το τι και πώς παράγεται στην κοινωνία μας. Η ανταπόκρισή μας στα αιτήματα της νεολαίας επίσης πρέπει να χαρακτηρίζεται από ριζοσπαστισμό. Δεν είναι το μόνο θέμα, αλλά θα πρέπει αποτελεί ένα πολύ σημαντικό κομμάτι της αντίδρασής μας.

Οι αστυνομικοί μαθαίνουν

Ο τρόπος που οι αστυνομικοί ασκούν τα καθήκοντά τους και ειδικά την αστυνόμευση στο δρόμο επηρεάζεται από τις ατομικές τους αντιλήψεις και σε ποιο βαθμό;

Θεωρητικά δεν θα έπρεπε να επηρεάζεται σχεδόν καθόλου, επειδή ο τρόπος άσκησης της αστυνόμευσης διέπεται από συγκεκριμένους κανόνες η παραβίαση των οποίων συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα. Ωστόσο, στην πράξη τα πράγματα είναι διαφορετικά. Οι αστυνομικοί κυριολεκτικά μαθαίνουν τη δουλειά τους στο δρόμο. Έτσι δείχνουν όλες οι έρευνες διεθνώς. Και αυτό δεν είναι παράδοξο. Πρώτον επειδή η ίδια η φύση της δουλειάς του αστυνομικού είναι τόσο πολυδιάστατη που είναι αδύνατον εκ προοιμίου να έχουν προβλεφθεί οι ιδιαιτερότητες κάθε περίπτωσης. Δεύτερον, επειδή ο τρόπος άσκησης της αστυνόμευσης κατευθύνεται από συγκεκριμένες γενικές αρχές που προσδιορίζονται από συγκεκριμένες πολιτικές ιδέες και κατευθύνσεις ανάλογα τη συγκυρία: έτσι μία τάση κατασταλτικής πολιτικής π.χ. το περίφημο δόγμα «πόλεμος στο έγκλημα» προϋποθέτει διαφορετικού τύπου αστυνόμευση από μία άλλη τάση π.χ. την αστυνόμευση της εγγύτητας. Στο πλαίσιο αυτό οι αστυνομικοί κατά την άσκηση των καθηκόντων τους έχουν ως «ιδεολογικό» κατευθυντήριο απόθεμα τις γενικές αρχές που κάθε φορά υπερισχύουν και εφαρμόζουν το νόμο με βάση αυτές τις γενικές αρχές. Όμως ο ίδιος ο νόμος στην πράξη επιδέχεται ποικίλες ερμηνείες σε συνδυασμό με την κάθε περίπτωση που ο αστυνομικός αντι-

μετωπίζει. Εδώ είναι που επιδρά η προσωπική αντίληψη κάθε αστυνομικού η κάθε ομάδας αστυνομικών (π.χ μιας ομάδας περιπολίας) για το πώς κάθε περίπτωση μπορεί να ανταποκρίνεται στις προϋποθέσεις του νόμου ή για το αν κρίνει σκόπιμο να επέμβει κατασταλτικά, ειρηνευτικά ή να αποφύγει την εμπλοκή. Π.χ πάρτε το παράδειγμα ενός καυγά που γίνεται στο δρόμο: η παρέμβαση της αστυνομίας μπορεί να έχει πραγματικά κατευναστική και ειρηνευτική επίδραση, να οξύνει τα πνεύματα εάν επέμβει με τρόπο βίαιο και να στρέψει εναντίον της τους συμπλεκόμενους ή να αργήσει να επέμβει και να συμβούν τα χειρότερα. Σε κάθε μία από τις παραπάνω περιπτώσεις όλα εξαρτώνται από τις συνθήκες, τη συγκυρία και την επι τόπου απόφαση των αστυνομικών για το πώς θα ενεργήσουν. Αυτή η επι τόπου απόφαση είναι η συνηθισμένη των ατομικών αντιλήψεων του αστυνομικού, της παιδείας του, της εκπαίδευσής του, των ιδιαίτερων συνθηκών της περιοχής, των εντολών που έχουν κλπ.

Ακούστηκαν πολλά αυτές τις μέρες για την εκπαίδευση των αστυνομικών. Είναι πράγματι ανεκπαιδευτοί και γι αυτό συμβαίνουν αυτά τα επεισόδια όπως η δολοφονία του Αλέξη Γεωργόπουλου ή η κακοποίηση του Αυγουστίνου Δημητρίου;

Η εκπαίδευση δεν έχει να κάνει μόνον με το αν έχει εκπαιδευτεί πολύ ή λίγο αλλά και με το στόχο της ίδιας της εκπαίδευσης: δηλαδή,

η εκπαίδευση προσανατολίζει τους αστυνομικούς να παρεμβαίνουν με τον α ή β τρόπο. Καταλυτικό ρόλο έχει επίσης η οργάνωση της αστυνομίας σε τοπικό επίπεδο: π.χ αν έχουμε να κάνουμε με μια περιοχή προβληματική σε συνδυασμό με την έλλειψη προσωπικού ή τη στελέχωση της με προσωπικό ακατάλληλο για τις συνθήκες αυτές. Αντιλαμβάνεστε ότι το αποτέλεσμα είναι διαφορετικό κάθε φορά. Όλα αυτά επιδρούν σε αυτό που ονομάζουμε επαγγελματισμό της αστυνομίας. Δηλαδή την άσκηση των καθηκόντων με αυτοδέσμευση, αυτοπεριορισμό, γνώση για την εφαρμογή του νόμου, εμπειρία, συναισθηματική αποστασιοποίηση και ταυτόχρονα ανθρωπιά αλλά και αίσθημα ευθύνης ότι ασκείται ένα δημόσιο λειτουργήμα. Στην αντίθετη περίπτωση η παρέμβαση παραμορφώνει τη διακριτική ευχέρεια της αστυνομίας η οποία μετατρέπεται σε αυθαιρεσία. Αυτό στην πράξη είναι το δύσκολο και γι αυτό το πρόβλημα είναι εξαιρετικά σύνθετο.

Νομίζετε ότι οι αστυνομικοί έχουν όλοι τις ίδιες αντιλήψεις σχετικά με το θέμα αυτό; Δηλαδή την άσκηση βίας; Αντιδρούν με τον ίδιο τρόπο;

Όχι. Η αστυνομία γενικά δεν είναι ομοιογενές σώμα ως προς τις αντιλήψεις. Η ομοιογένεια διαπιστώνεται κυρίως ανά είδος υπηρεσίας και θέση στην ιεραρχία χωρίς αυτό να είναι απόλυτο. Παρόλα αυτά οι αντιλήψεις για το έγκλημα σε ένα τελείως γενικό επίπεδο είναι σε μεγάλο βαθμό ίδιες μεταξύ των αστυνομικών. Πρέπει να συνυπολογίσουμε επίσης και τον ίδιο τον αστυνομικό ως εργαζόμενο, το βαθμό ικανοποίησης ή διάψευσης από το επάγγελμα, τους λόγους που τον οδήγησαν να επιλέξει το επάγγελμα αυτό, τα χρόνια υπηρεσίας και το είδος υπηρεσίας που έχει απασχοληθεί για μεγαλύτερο διάστημα κλπ. Όλα αυτά επηρεάζουν τον τρόπο άσκησης των καθηκόντων του αλλά και τις απόψεις του για την άσκηση βίας.

Σε σχετική έρευνα που έγινε από την ΠΟΑΣΥ το 2006 π.χ. προκύπτει ότι οι παλαιότεροι αστυνομικοί θεωρούν ότι οι συνάδελφοί τους συμπεριφέρονται πολύ καλά στους πολίτες, ενώ οι νεότεροι υπηρεσιακά (κάτω από 20 χρόνια υπηρεσίας) δεν είναι ευχαριστημένοι με τον τρόπο που οι συνάδελφοί τους συμπεριφέρονται στους πολίτες. «<http://www.inamete.gr/UserPages/index.aspx>»

Επομένως θεωρείτε ότι και η άσκηση βίας από την αστυνομία επηρεάζεται από τα παραπάνω;

Ναι. Θα πρέπει να λάβετε υπόψη σας τη διάκριση ανάμεσα στην

έννομη καταναγκαστική βία που ασκεί η αστυνομία και την υπέρβασή της. Το πρόβλημα είναι ακριβώς να κρίνουμε εκ των υστέρων πότε γίνεται αυτή η υπέρβαση (κάτι που αστυνομικός κρίνει επί τόπου), αν η υπέρβαση είναι αποτέλεσμα άτυπης η ρητής εντολής στο πλαίσιο της υπεροχής της σκοπιμότητας σε βάρος της νομιμότητας ή αποτέλεσμα μιας συγκυριακής ή μη «αυτόνομης» δράσης ενός αστυνομικού ή μιας υπηρεσίας σε σχέση με τις γενικές κατευθύνσεις αστυνόμευσης.

Βλέπουμε ωστόσο ότι τα τελευταία χρόνια αυτή η υπέρβαση της νομιμότητας όπως την αποκαλείτε είναι όλο και πιο συχνή. Και το ερώτημα είναι γιατί συμβαίνει αυτό; Έχουμε δει απίστευτες σκηνές βίας από αστυνομικούς όπως στην υπόθεση της τζαρντινέρας, στη διάρκεια των διαδηλώσεων για την παιδεία πέρυσι αλλά και στα πρόσφατα γεγονότα ή στην περίπτωση των μεταναστών. Τι συμβαίνει σε αυτές τις περιπτώσεις; Γιατί τόση βία; Είναι θέμα χαρακτηριστικά και οι αστυνομικοί εκ των πραγμάτων είναι άνθρωποι εξαιρετικά βίαιοι, γίνονται στην πορεία διατάσσονται να είναι τόσο βίαιοι τι συμβαίνει;

Κοιτάξτε θίγεται ένα εξαιρετικά ευαίσθητο και σύνθετο θέμα που ελάχιστα έχει απασχολήσει επί της ουσίας στην Ελλάδα, ενώ έχει γίνει πολύς θόρυβος γι' αυτό. Υπάρχουν πολύ παράγοντες που επηρεάζουν σε αυτήν την κατεύθυνση. Οι βασικοί κατά την άποψή μου είναι δύο: οι συνθήκες άσκησης του επαγγέλματος του αστυνομικού και η εκπαίδευση του. Και τα δύο διαμορφώνουν αυτό που ονομάζουμε υποκουλτούρα της αστυνομίας. Επειδή οι αναγνώστες σας μπορεί να μην είναι εξοικειωμένοι με τον όρο τονίζω ότι υποκουλτούρα εννοούμε ένα υποσύστημα αξιών και αντιλήψεων που διαμορφώνεται άτυπα ανάμεσα σε ανθρώπους που έχουν κοινές εμπειρίες επί μακρό χρόνο (π.χ γιατροί, δικηγόροι, φοιτητές αστυνομικοί καθηγητές κλπ). Αυτό το υποσύστημα στην περίπτωση των αστυνομικών καθορίζει την επαγγελματική τους νοοτροπία και μπορεί να είναι αντίθετο ή να ενισχύει το ισχύον γενικό σύστημα αξιών της αστυνομίας. Σημασία εδώ έχει πάλι η διαδικασία μέσα από την οποία κάποιος μαθαίνει τη δουλειά του αστυνομικού γενικά και ειδικότερα, η διαδικασία μέσα από την οποία μαθαίνει να ασκεί βία και συγκεκριμένα αυθαίρετη και καταχρηστική βία, αυτό που ειρωνικά ορίζεται ως «υπερβάλλον ζήλος». Ειδικά στις μονάδες κατασταλτικής παρέμβασης αυτή η διαδικασία είναι εξαιρετικά κρίσιμη. Η άσκηση βίας

Συζήτηση με τη Σοφία Βιδάλη, καθηγήτρια εγκληματολογίας στο Δ.Π.Θ.

ΕΝΤΟΣ ΕΠΟΧΗΣ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
 Δημοσθένης Αναγνωστόπουλος-Παπαδάτος, Γιάννης Αλμπάνης, Σίσυ Βελισσαρίου, Παναγιώτης Βαβός-Τουμπάνης, Κώστας Γαθρόγλου, Νίκος Γιαννόπουλος, Θοδωρής Δρίτσας, Μάκης Καθουριάρης, Πέτρος Καλκανδής, Θόδωρος Καραγιαννίδης, Κυριάκος Κατζουράκης, Τάσος Κουράκης, Χρήστος Λάσκος, Ελένη Μουγιάκου, Μάκης Μπαλαούρας, Νίκος Μπελαβίλας, Μωυσής Μπουντουριδης, Βασίλης Πανάγου, Ελένη Πορτάλιου, Κώστας Σταμάτης

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ
 Κώστας Αθανασίου, Τάσος Κορωνάκης, Χριστόφορος Παπαδόπουλος, Χρυσούλα Στέκα, Ευκλείδης Τσακαλώτος, Τασία Χριστοδουλοπούλου

ΔΙΟΡΘΩΣΗ-ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
 Νίκος Γιαννόπουλος

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΝΘΕΤΟΥ
 Γρηγόρης Αποστολίδης, Αλέκος Χατζιδάκης

ΟΜΗ Η ΕΞΟΥΣΙΑ ΣΤΗ ΣΦΙΝΤ

Κυκλοφορεί κάθε δεύτερη Κυριακή ως ένθετο στην εφημερίδα Εποχή.

τη δουλειά στο δρόμοι...

προϋποθέτει και συνοδεύεται συνήθως από την ηθική νομιμοποίησή της από τον ίδιο τον δράστη της βίας (νόμιμης ή παράνομης) κυρίως τον πρωτόπειρο. Οι άνθρωποι πρέπει να δικαιολογούν τις πράξεις τους πρώτα στον εαυτό τους για να επιβιώσουν ψυχολογικά. Τώρα στην περίπτωση των αστυνομικών αυτή η νομιμοποίηση συνδυάζεται με έναν ανώτερο και γενικά αποδεκτό σκοπό, που είναι η διατήρηση της ειρήνης και ευταξίας και άρα έχουν κάθε λόγο να μαθαίνουν σταδιακά να ασκούν βία χωρίς να έχουν αυτό που λέμε ενοχές-ηθικές αναστολές. Το κρίσιμο είναι πότε ασκώντας αυτή τη βία αποστασιοποιούνται σταδιακά από το ιδεατό πρότυπο του επαγγελματία αστυνομικού και παραβαίνουν οι ίδιοι το νόμο, που υποτίθεται ότι έχουν ταχθεί να προστατεύουν. Εδώ είναι όλο το πρόβλημα. Η επανάληψη της κατασταλτικής παρέμβασης όπως π.χ. είναι ο κανόνας στις ειδικές υπηρεσίες που έχουν συσταθεί για το σκοπό αυτό (ΜΑΤ, ΟΠΚΕ κ.λ.π.) δημιουργεί μία επαγγελματική ρουτίνα στον αστυνομικό. Συνηθίζει στη βία. Αλλιώς δεν μπορεί να κάνει τη δουλειά του. Κατ' αναλογία και ο γιατρός ή ο ιατροδικαστής αν δεν συνηθίσουν στη θέα και στην επαφή με τον άρρωστο, τον ημιθανή το εσωτερικό του ανθρώπινου σώματος, αλλά και το πτώμα δεν θα μπορούσαν να δουλέψουν. Το δύσκολο για τον αστυνομικό είναι ότι έχει ένα κάνει με υγιή σώματα

ανθρώπων. Στο πλαίσιο αυτό η ρουτίνα του επαγγέλματος σε συνδυασμό με τις συνθήκες άσκησης του καταλήγουν σε κάποιες περιπτώσεις ή συγκυρίες να καθιστούν την κατασταλτική παρέμβαση τεχνικό ζήτημα, το οποίο καλούνται να διαχειριστούν οι αστυνομικοί στο δρόμο. Τότε κάθε περίπτωση προσλαμβάνεται ως ένα περιστατικό προς διεκπεραίωση. Οι αστυνομικοί δεν λειτουργούν πα ως εφαρμοστές του νόμου αλλά ως μάντζερ της βίας. Αντιλαμβάνεστε ότι δεν πρόκειται για μία απλή διαδικασία. Έρευνες που έχουν γίνει σε άλλες χώρες (καθώς στη δική μας το θέμα είναι ταμπού και κανείς δεν ασχολείται πραγματικά με το ρόλο του αστυνομικού) δείχνουν, ότι αυτή η διαδικασία είναι μια διαδικασία μάθησης και προϋποθέτει να έχει προηγουμένως υποστεί βία το ίδιο το άτομο που στη συνέχεια μετατρέπεται σε δράστη. Συνδυάζεται επίσης με τις διαδικασίες εκπαίδευσης, διαμόρφωσης συνοχής της ομάδας, συγκάλυψης για να μην διακυβευθεί το κύρος της υπηρεσίας, το όνομα του προϊστάμενου κλπ., επιβράβευσης ή μη από τους ανώτερους αλλά και τους συναδέλφους μετά την άσκηση της βίας, και εδώ εντάσσεται και το ζήτημα της ατιμωρησίας. Σχετίζεται επίσης με τις αντιλήψεις που βαθμιαία διαμορφώνονται στον κάθε αστυνομικό (και αποτελούν μέρος συλλογικών παραστάσεων) για το στόχο που υπόκειται τη βία: αν το θύμα δηλαδή χάνει την ανθρώπινη

του ιδιότητα στα μάτια του δράστη και συρρικνώνεται σε αντικείμενο προς εξάλειψή ή αναχαίτιση. Επίσης σχετίζεται με τις συνθήκες που διαμορφώνονται κατά περίπτωση και που ντοπάρουν, θυμώνουν, εξαγριώνουν ή εξουθενώνουν τον αστυνομικό: σε αυτές περιλαμβάνονται π.χ. τόσο η σωματική κόπωση, οι ώρες αναμονής για επέμβαση, η στάση των διωκόμενων, οι τεχνικές εμπύχωσης που χρησιμοποιούνται εσωτερικά κλπ. Στην περίπτωση των πρόσφατων γεγονότων πολύ φοβάμαι ότι όλοι αυτοί οι παράγοντες έχουν επιδράσει. Δυστυχώς διαβλέπω ότι διαμορφώνεται μια διαδικασία αλληλεπίδρασης, ένας φαύλος κύκλος που παίρνει και τα χαρακτηριστικά βεντέτας καμιά φορά μεταξύ αστυνομικών και διαδηλωτών, χούλιγκανς ή άλλων ομάδων πληθυσμού. Δημιουργείται έτσι ένα νέο χάσμα μεταξύ ομάδων της σημερινής νεολαίας καθώς και οι αστυνομικοί που υπηρετούν σε τέτοιες μονάδες, ειδικά όταν πρόκειται για καταστολή διαδηλώσεων είναι νέοι ή σχετικά νέοι στο επάγγελμα και στην ηλικία. Από την οπτική έτσι της ειρήνευσης των κοινωνικών σχέσεων καταλήγουμε εν μέρει σε αδιέξοδο υπό αυτές τις συνθήκες, καθώς τα προβλήματα αυτά σχετίζονται και με τις δομές, το σύστημα αστυνομία συνολικά.

Θεωρείτε ότι μπορεί να αλλάξει αυτή κατάσταση που όπως περιγράφετε δημιουργεί ρήγ-

ματα ανάμεσα στους νέους και την αστυνομία και τους πολίτες;

Φυσικά και μπορεί να αλλάξει. Το ζήτημα είναι αν μπορεί να αλλάξει σε συνθήκες αύξουσας κοινωνικής και οικονομικής κρίσης. Πάντως τίποτα δεν εμποδίζει μια ουσιαστική μεταρρύθμιση προς την κατεύθυνση της ήπιας αστυνόμευσης, της χρησιμοποίησης αντλιών νερού για την καταστολή των διαδηλώσεων, την επανεξέταση και αναβάθμιση της εκπαίδευσης των αστυνομικών και της κατανόησης από όλους ότι η αστυνομία είναι μέρος της κοινωνίας και όχι υπεράνω αυτής ούτε ένα υποδεέστερο κομμάτι της. Είναι θέμα πολιτικής απόφασης, όμως, για ποιο λόγο χρησιμοποιείται η αστυνομία στις διάφορες ιστορικές συγκυρίες. Συνήθως η υπέρμετρη/παράνομη αστυνομική βία είναι αποτέλεσμα της αδυναμίας του κράτους να διευθετήσει το κοινωνικό ζήτημα και της μετάθεσης αυτής της διευθέτησης στην αστυνομία με όρους και αντιλήψεις που ανήκουν στο παρελθόν. Ξέρετε η τεχνολογία της καταστολής είναι ο πιο συντηρητικός τομέας του κράτους. Και αυτό είναι που πρέπει να αλλάξει.

Η Σοφία Βιδάλη είναι επίκουρη καθηγήτρια Εγκληματολογίας στο Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης του Δ.Π.Θ.

Οι μολ κούκουλές

ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΑΘΕΑΤΑ ΘΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΥ ΠΕΡΙΣΤΡΟΦΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗΣ ΑΥΘΑΙΡΕΣΙΑΣ

Ο 15χρονος Α. Γρηγορόπουλος εκτελέστηκε εν ψυχρώ το Σάββατο 6/12. Το κύμα οργής και εξέγερσης που ξέσπασε, έφερε ξανά στην επιφάνεια τις λίστες των θυμάτων, της κρατικής τρομοκρατίας και της αστυνομικής βίας. Σ' αυτές τις λίστες προσθέτουμε και τις γυναίκες που σκοτώθηκαν από τα υπηρεσιακά τους περίστροφα με περισσή ευκολία, συνήθως για λόγους τιμής. Υπενθυμίζουμε ότι οι αντιλήψεις «ράμπο» με τις διαπαιδαγωγούνται οι μπάτσοι εμπεριέχουν την βαθιά ανδροκρατική νοοτροπία της «μαγκιάς» και της «αρσενικής» επιβεβαίωσης.

Περισσότερες από 20 γυναίκες έπεσαν νεκρές από τους αστυνομικούς συζύγους ή εραστές τους, μετά από το 1980, ενώ στο κενό έχει πέσει το αίτημα των γυναικείων οργανώσεων που, στις 22/3/1990 διαμαρτυρήθηκαν μαζικά έξω από τη Γενική Ασφάλεια Αθηνών και στη συνέχεια τον Άρειο Πάγο, με αίτημα «Όχι άλλες δολοφονίες γυναικών, πάρτε τα όπλα των αστυνομικών». Στην ανακοίνωση εκείνη, αναφερόταν ότι το 10% των ανδρών συζυγοκτόνων είναι άντρες της αστυνομίας, ενώ όπως ξέρουμε το ποσοστό τους στο γενικό

πληθυσμό των ανδρών είναι πολύ μικρότερο.

Εμείς σήμερα ξεσηκωνόμαστε όχι μόνο για τα εγκλήματα που θεωρούνται από το πανελλήνιο ως πολιτικά εγκλήματα από αστυνομικούς, αλλά και για το αθέατο έγκλημα της αστυνομίας, ή μάλλον για τα αθέατα εγκλήματα, που τα θεωρούμε εξίσου πολιτικά αφού εκπορεύονται κατευθείαν από αστυνομικούς, και που τιμωρούνται από ελάχιστα έως καθόλου.

Εκτός από τις συζυγοκτονίες, η συμμετοχή αστυνομικών στο δουλεμπόριο των αλλοδαπών γυναικών και το συνεπόμενο μοίρασμα των τεράστιων κερδών από τη μαστροπία είναι ένα καταγεγραμμένο έγκλημα, όχι από το γυναικείο κίνημα μόνο, αλλά ακόμα και σύμφωνα με επίσημες παραδοχές. Και εδώ, όμως, υπάρχει ατιμωρησία. Σε όσα δικαστήρια κι αν κάθισαν στο εδώλιο αστυνομικοί, για συμμετοχή σε κυκλώματα μαστροπίας ή για διασμούς αλλοδαπών γυναικών, αθώωθηκαν ή απαλλάχθηκαν, συνήθως «λόγω αμφιβολιών», ενώ σε ελάχιστες περιπτώσεις έφαγαν μια πειθαρχική ποινή 6 μηνών για παράβαση καθήκοντος, ή αστυνομικά πρόστιμα των 60

ή 80 ευρώ. Στις περιπτώσεις που κατηγορούνταν για το φόνο της συζύγου τους, οι ποινές ήταν πολύ χαμηλότερες από ότι σε άλλους συζυγοκτόνους.

Βρισκόμαστε στον δρόμο, ενάντια στην καταστολή και την αστυνομική βία, ενάντια στον καπιταλισμό και την κοινωνική εξαθλίωση. Μέσα στο κίνημα νεολαίας και εργαζομένων που ξεσηκώθηκε ενάντια στα εγκλήματα των μπάτσων, αναδεικνύουμε και την αθέατη πλευρά τους, μιλώντας για τα εγκλήματα ή κακουργήματα εναντίων γυναικών ντόπιων ή αλλοδαπών.

Αγωνιζόμαστε κατά της γενικευμένης βίας κατά των γυναικών στην πατριαρχική κοινωνία, και σήμερα ερχόμαστε να υπενθυμίσουμε την αναπαραγωγή, τον πολλαπλασιασμό και τη θεσμοποίησή της από την αστυνομία.

Η ανακοίνωση που μοιράστηκε στο Πανεκπαιδευτικό Συλλαλητήριο της 18ης Δεκεμβρίου, όταν περίπου 10 γυναίκες καλυμμένες με μολ κούκουλές έριξαν μολ μπογιά μπροστά στους αστυνομικούς που ήταν στη Βουλή.

Εξέγερση βία και Αριστερά

Νίκος Γιαννόπουλος

Ο ξεσηκωμός των ημερών μας δεν ανταποκρίνεται πλήρως στο ιστορικό σχήμα της κοινωνικής εξέγερσης (μαζική συμμετοχή και αντισυστημική δράση των εκμεταλλευσόμενων τάξεων - έμπρακτη αμφισβήτηση της εξουσίας συνολικά), το οποίο, σε γενικές γραμμές, στην ιστορία του εργατικού και του κομμουνιστικού/ αναρχικού κινήματος ταυτίζεται με την έννοια της επανάστασης.

Ωστόσο, αυτό που ζούμε είναι εξέγερση. Γιατί σε αυτόν τον ξεσηκωμό συμμετέχουν «πρωτογενώς» χιλιάδες άνθρωποι, κυρίως νέοι, πολλοί από τους οποίους δεν είχαν μέχρι τώρα ούτε καν διαδηλώσει γιατί το κίνητρο της πλειονότητας των συμμετεχόντων υπερβαίνει συγκεκριμένα αιτήματα και στόχους, ενώ η δράση τους δεν εντάσσεται σε κάποιο γενικό πολιτικό σχέδιο, αλλά μάλλον κινούνται στη σφαίρα της έκρηξης απέναντι στους άρχοντες και τους κυρίαρχους· γιατί ένα μεγάλο τμήμα της κοινωνίας δεν συμμερίζεται απλώς το δίκιο των εξεγερμένων (εστιάζοντας στην κτηνώδη δολοφονία του Αλέξη Γρηγορόπουλου και την αστυνομική βαρβαρότητα), αλλά υποθετεί και τις πλέον μαχητικές μορφές αυτού του αγώνα· και το κυριότερο, γιατί ο ξεσηκωμός των ημερών μας έχει περιεχόμενα και μορφές πολύ ανώτερα και οξύτερα από αυτά που αντιστοιχούν στα πεδία της διαμαρτυρίας, της αντίστασης και της ανυπακοής - οι δεκάδες μαζικές επιθέσεις σε αστυνομικά τμήματα, οι αλληπάλληλες καταλήψεις δημόσιων κτιρίων (εκτός των σχολείων και των πανεπιστημίων) και οι καταστροφές τραπεζών, εμπορικών αντιπροσωπειών και πολυκαταστημάτων αποτελούν τα χαρακτηριστικότερα παραδείγματα της προαναφερθείσας διαπίστωσης.

Με αυτή την έννοια, αν και τούτος ο ξεσηκωμός δεν μπήκε στους εργασιακούς χώρους, δεν ανέτρεψε την καθημερινότητα των εργαζομένων και δεν έχει κατορθώσει να ζευγαρώσει την έκρηξη του δρόμου με τις καταλήψεις και τη γενική πολιτική απεργία, παραμένει μια αυθεντική κοινωνική εξέγερση απέναντι στην αστυνομία, την κυβέρνηση και τους πλούσιους. Το μεγαλείο της εξέγερσης δεν αξιολογείται από την έκβασή της αλλά από την αιφνιδιαστική εισβολή της στον κοινωνικό στίβο, τη μοναδική δυνατότητά της να αλλάζει τους ανθρώπους, τη συναρπαστική πρωτοτυπία και επανομηματοποίησή της. Και δεν χωράει καμιά αμφιβολία ότι όλα αυτά συνοψίζονται στα δικά μας «Δεκεμβριανά»: Από τα πιτσιρικάκια του Πειραιά που έκαψαν τα περιπολικά μέχρι τα μεταναστάκια που μαζί με τους συμμαθητές τους πετροβολούσαν τα ΜΑΤ και από το «πρεκαριάτο» που «φόρεσε κουκούλα για να το δούμε» αλωνίζοντας όλους τους

Εξέγερση στα παρισινά προάστια, Νοέμβριος 2005.

δρόμους της Ελλάδας ως το «οπαδικό κίνημα» που εντάχθηκε στον ξεσηκωμό, από τους χιλιάδες διαδηλωτές-ριες κάθε ηλικίας που σφιχταγκαλιασμένοι ρουφούσαν τα δακρυγόνα και συνέχιζαν ως τους πολύ περισσότερους που έβριζαν και προπηλάκιζαν τους μπάτσους όπου τους συναντούσαν.

Η Αριστερά και οι αναρχικοί στον ξεσηκωμό

Αν εξαιρέσουμε το ΚΚΕ (το οποίο απέδειξε, για μια ακόμα φορά, πόσο καθεστωτικό κόμμα είναι και πόσο λατρεύει την «ομαλότητα», πόσο άσφαιρος είναι ο «αντικαπιταλισμός» του και πόσο ιδιοτελής και υποκριτική είναι η «ταξική αδιαλλαξία» του, πόσο μισεί τον κοινωνικό αυθορμητισμό και πόσο θέλει τη Νέα Δημοκρατία στην εξουσία), όλα τα ρεύματα της Αριστεράς συμμετείχαν και συμμετέχουν ενεργά στον ξεσηκωμό. Προφανώς, με τα χαρακτηριστικά τους, τις αντιφάσεις και τα όριά τους. Νομίζω ότι η τολμηρή κινητοποίηση της Αριστεράς (ήδη από το βράδυ της 6ης Δεκεμβρίου) έδωσε «σάρκα και οστά» στον ξεσηκωμό, ενίσχυσε την κοινωνική συναίνεση απέναντί του και, επομένως, την αυτοπεποίθηση και τη μαχητικότητα των εξεγερμένων, απέτρεψε την καταστολή του ευθέως συγκρουόμενου τμήματος του κινήματος.

Ωστόσο, η Αριστερά (παρ' όλες τις εμφανείς διαφορές μαχητικότητας και συγκρουσιακής πείρας μεταξύ των ρευμάτων της) δεν πρωταγωνιστεί στη συγκεκριμένη, υλική αναβάθμιση της αντίστασης και της ανυπακοής, στο μετασχηματισμό τους σε εξεγερτική σύγκρουση. Σίγουρα παίζει σοβαρό ρόλο σε αυτόν το μετασχηματισμό, αποτελεί αναγκαία προϋπόθεσή του, αλλά δεν πρωταγωνιστεί. Όμως, αν ο σημερινός ξεσηκωμός είναι ποιοτικά ανώτερος από το πολυτεχνείο '85, τα «Τεμπονερικά» ή το «Άρθρο 16» οφείλεται ακριβώς σε

αυτή την εξεγερτική σύγκρουση. Γι' αυτό τα γεγονότα στην Ελλάδα κάνουν το γύρο του κόσμου, γι' αυτό γίνονται διαδηλώσεις και καταλήψεις αλληλεγγύης σε όλο τον πλανήτη.

Ο αναρχικός-αντιεξουσιαστικός χώρος πρωτοστάτησε και πρωτοστατεί στις συγκρούσεις. Ως πολιτική παρουσία, κυρίως όμως ως υπόδειγμα (μεταφερόμενο και από τα τηλεοπτικά ΜΜΕ) αντικαθεστωτικής δράσης για χιλιάδες μαθητές, φοιτητές, ντόπιους και αλλοδαπούς «απασχολήσιμους» που κατέβηκαν στο δρόμο. Δεν θα μπορούσε να το κάνει μόνος του, χωρίς τη μαζική συμμετοχή της Αριστεράς στον ξεσηκωμό και τη συντροφική στάση απέναντι στο «μπλακ μπλοκ» που αυτή -ορθά- επέδειξε· θα απομονωνόταν πολιτικά, θα δαιμονοποιόταν (ως συνήθως...) και θα καταστελλόταν.

Τελικά, ίσως στο έδαφος της διάχυτης κοινωνικής δυσαρέσκειας των τελευταίων χρόνων και υπόγειων διαδρομών ριζοσπαστικοποίησης ευρέων τμημάτων της νεολαίας, αλλά και «υποκειμενικών» κινηματικών εμπειριών που ενισχύουν την υπέρβαση της «αριστερής πολιτικής διαμαρτυρίας» και την κοινωνικοποίηση της «αναρχικής συγκρουσιακής μεταγλώσσας», η εξέγερση των ημερών μας να προλογίζει -ή τουλάχιστον, να προοιωνίζεται- μια νέα σχέση του «κοινωνικού» με το «πολιτικό», του διάχυτου με το οργανωμένο, της σύγκρουσης στο δρόμο με τον κοινωνικό μεταβολισμό της σε καθημερινή αντισυστημική πράξη- και λόγο. Αλλά για όλα αυτά έχουμε χρόνο να σκεφτούμε και να συζητήσουμε...

«Τυφλή βία» και «κουκουλοφόροι»

Δεν είναι σκοπός αυτού του κειμένου να θέσει γενικά το ζήτημα της βίας, ελεγχόμενης ή ανεξέλεγκτης, μειοψηφικής ή κοινωνικής κ.λπ. Πρόκειται για εξαιρετικά πολύπλο-

κο ζήτημα που, εκτός των άλλων, συσκοτίζεται από κάθε είδους στερεότυπα, αυθαίρετες γενικεύσεις και εξωπολιτικές προβολές.

Εδώ αυτά που θέλω να επισημάνω είναι δυο σημεία: Πρώτον, γιατί σε αυτόν τον ξεσηκωμό η Αριστερά δεν πρέπει να καταδικάζει την «τυφλή βία» και, δεύτερον, γιατί η Αριστερά πρέπει να θεωρεί τους «κουκουλοφόρους» οργανική συνιστώσα της εξέγερσης.

Γενικά, στο πεδίο του κοινωνικού ανταγωνισμού και της ταξικής πάλης δεν υπάρχει «τυφλή βία». Υπάρχουν μη αποδεκτές μορφές βίας σύμφωνα με τις ιδέες, τις αξίες και το σχέδιο του υποκειμένου που τις κρίνει. Όμως, ο όρος «τυφλή βία» (ενώ είναι απολύτως εξηγήσιμη, αν και συχνά όχι πολιτικά ορθή) εκτός του ότι δεν μπαίνει στον κόπο να περιγράψει σε ποια βία αναφέρεται -ενάντια σε αστυνομικά τμήματα, τράπεζες, ψιλικά-τζιδικά, οπαδούς αντίπαλων ποδοσφαιρικών ομάδων κ.λπ.,- προσφέρει στο κράτος και τους μηχανισμούς του το «χριστουγεννιάτικο δώρο» της συλλήβδην καταδίκης κάθε μορφής σύγκρουσης, εκτός από εκείνες που το ίδιο το κράτος κάθε φορά ανέχεται.

Είναι προφανές ότι κανένα ρεύμα της Αριστεράς δεν σπάει καταστήματα, δυστυχώς ούτε καν αστυνομικά τμήματα. Οπότε η καταδίκη της «τυφλής βίας» δεν εξυπηρετεί καμιά απολύτως ανάγκη πολιτικής αποσαφήνισης, αλλά μόνο σκοπιμότητες «μέτρου» και «νομιμότητας», που μοναδικό αποτέλεσμα έχουν τη συρρίκνωση του -όποιοι- ρόλου της Αριστεράς σε αυτό τον ξεσηκωμό. Εν πάση περιπτώσει, η εξέγερση των ημερών μας είναι πολύ πιο «πολιτική» από εκείνη του Λος Άντζελες και πολύ πιο «κοινωνική» από αυτή των παρισινών προαστίων, τις οποίες η ελληνική Αριστερά ερμήνευσε και βεβαίως χαίρεται.

Αν όμως η καταδίκη της «τυφλής βίας» αποτελεί ιδεολογικό και πολιτικό ολισθημα, η καταδίκη των «κουκουλοφόρων» (ως υποκειμένων της «τυφλής βίας») είναι απαράδεκτη, γιατί μετατρέπει εκείνα τα τμήματα της Αριστεράς που την αποδίδουν (ακόμα κι όταν το κάνουν υποστηρίζοντας τον ξεσηκωμό) σε αντίπαλο με τον κορμό αυτής της εξέγερσης, τις χιλιάδες νέους που επιτίθενται σε αστυνομικά τμήματα και συγκρούονται με τα ΜΑΤ. Δεν έχει νόημα στελέχη της Αριστεράς να δηλώνουν «εμείς δεν φοράμε κουκούλες» (προφανώς, γιατί άλλωστε!), αλλά έχει νόημα να αναλογιστούμε γιατί χιλιάδες έφηβοι φορούν κουκούλες (κάτι πολύ βαθύτερο από την ανάγκη προστασίας από τις κάμερες και τα χημικά) και κυρίως να αποδεχτούμε ότι η «κουκούλα» και η «πέτρα» είναι μητρικά ουσιαστικά στο λεξικό της εξέγερσης.